

LITERATURA

- CRAMP S. (red). 1998. The Birds of the Western Palearctic. CD-ROM Version 1.0. Oxford University Press.
- HAGEMEIJER E.J.M., BLAIR M.J. (red.). 1997. The EBCC Atlas of European Birds: Their Distribution and Abundance. T&AD Poyser, London.
- SIKORA A. 2000. Pierwsze stwierdzenie „bernikli czarnej” *Branta bernicla nigricans* w Polsce. Taksonomia i identyfikacja podgatunków bernikli obrożnej. Not. Orn. 41: 149-158.
- TOMIAŁOJĆ L., STAWARCZYK T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”. Wrocław.

Summary

On 21.01.2005 and 31.03 – 02.04.2007 in the ‘Warta Estuary National Park’ single individuals of the Light-bellied Brent Goose *Branta bernicla hrota* were spotted. The birds stayed in large flocks of geese *Anser sp.* These were the first sightings of the *hrota* in Lubuska Land.

Dariusz Szyra

**BIELIK AMERYKAŃSKI *HALIAEETUS LEUCOCEPHALUS*
SCHWYTANY POD CIESZYNEM**

Record of the American bald eagle *Haliaeetus leucocephalus* near Cieszyn

W dniu 11.03.2007 r. w małym zagajniku między wsiami Hażlach i Brzezówka koło Cieszyna (woj. śląskie) zauważono bielika amerykańskiego *Haliaeetus leucocephalus* (*Accipitridae*). Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej. Nie był to bynajmniej pojaw naturalny tego północnoamerykańskiego gatunku. Dziewięć dni wcześniej (02.03.) osobnik ten uciekł z Leśnego Parku Niespodzianek w Ustroniu, podczas pokazu lotów. Ptak wprawdzie miał na nodze elektroniczny nadajnik, jednak z niewiadomych przyczyn przestał on działać, co uniemożliwiło pracownikom parku jego zlokalizowanie. Mężczyzna, który zauważył ptaka siedzącego na gałęzi drzewa, o poszukiwaniach bielika dowiedział się z radia. Rozpoznał go po pętach i dzwoneczku, jaki miał przyczepiony, a opis orła podany przez media zgadzał się. Niezwłocznie zadzwonił na policję, która powiadomiła dyrekcję parku. Gdy na miejscu pojawił się sokolnik, ptak natychmiast zareagował na jego komendę i przyleciał na jego rękawicę. Kondycja orła była dobra. Ślady na dziobie świadczyły, że przez te dni musiał się

czymś żywić. Najprawdopodobniej padliną, ponieważ wcześniej sam nie polował, bo dokarmiali go pracownicy parku.

„Uciekinier” to 6-letni samiec przywieziony w 2004 r. z hodowli ptaków drapieżnych w Hellenthal (zach. Niemcy). To jedyny przedstawiciel tego gatunku w naszym kraju.

Bielik amerykański morfologicznie tylko nieznacznie różni się od swego euroazjatyckiego krewniaka (*H. albicilla*). Jest zbliżonej wielkości, preferuje podobne biotopy, ma też podobną biologię lęgową. Całkowita długość ciała (od końca dzioba do końca ogona) ptaka dorosłego wynosi od 71 do 96 cm, ze średnią 81 cm dla północnej populacji *H. l. alascanus* (podgatunek większy, zasiedlający tereny na północ od 40°N). Samice osiągają masę ciała 5,3 kg (średnio), niekiedy nawet do 7 kg. Rozpiętość ich skrzydeł dochodzi do 244 cm. Samce są o około 25% mniejsze (odpowiednio ok. 4,3 kg i 200 cm) (Clark i Wheeler 1987, Stalmaster 1987, Buehler 2000, Canadian Fish and Wildlife Service 2000). Różnica ta jest najlepiej widoczna przy obserwacji dwóch osobników tworzących parę. Cechą charakterystyczną ptaków dorosłych jest śnieżnobiała głowa, górna część szyi i ogon, kontrastujące z ciemnobrązowym ubarwieniem reszty upierzenia, oraz duży, intensywnie żółty dziób i nieopierzone żółte skoki (nogi). Ptaki młodociane mają ciemny dziób i ciemnobrunatne upierzenie, wliczając w to głowę i ogon. Około 5. roku życia są już podobne do rodziców (Sibley 2000, Ferguson-Lees i Christie 2001). Pary pozostają sobie wierne; każdego roku powtarzają widowiskowe rytuały godowe – oba ptaki szepią się szponami w powietrzu i tak złączone koziółkują w dół. Bieliki są ptakami długowiecznymi. Żyją 20-30 lat, nierzadko jednak nawet do 50.

Jako wszechstronny drapieżnik chwytą bardzo różnorodną zdobycz, między innymi ptaki, małe ssaki i, przede wszystkim, ryby. Na Alasce tarliska łososi przyciągają całe gromady tych ptaków; masy wyczerpanych ryb dostarczają znacznej ilości pożywienia. Bielik amerykański żywi się również padliną, a także rabuje zdobycz innym ptakom, np. rybołowom (Stalmaster 1987, Buehler 2000).

W naturze bielik amerykański występuje tylko w Ameryce Północnej – od Alaski, poprzez Kanadę, po Florydę i północny Meksyk. Jest jednym z największych i najbardziej okazałych ptaków drapieżnych tego kontynentu, drugim co do wielkości po kondorze kalifornijskim (*Gymnogyps californianus*). Prześladowania i użycie pestycydów uczyniło go nadzwyczaj rzadkim we wschodnich częściach USA, chociaż wieloletni program ochrony i odbudowy populacji spowodował stopniowy wzrost jego liczebności (US Fish and Wildlife Service 1999, Buehler 2000). Na terytorium centralnych 48 stanów w roku 1963 gniazdowało zaledwie 417 par, a średnia liczba odchowanych młodych wyniosła 0,59/parę. W roku 1974 populacja wzrosła do 791 par, a w roku 1994 gniazdowało już 4449 par. Wzrosła również znacząco średnia licz-

ba odchowanych piskląt do 1,16. W roku 2000 w 48 stanach USA zarejestrowano 6471 par, najwięcej 1133 par na Florydzie. W roku 2006 wielkość populacji lęgowej wyniosła ponad 7000 par (US Fish and Wildlife Service 2007). W ciągu ostatnich 40 lat wielkość populacji podwajała się co 7-8 lat. Szacuje się, że przed przybyciem Europejczyków kontynent amerykański zasiedlało 250-500 tys. ptaków (US Fish and Wildlife Service 1999). Głównym obszarem lęgowym tego gatunku jest Alaska zamieszкана przez 7-8000 par. W Kanadzie wielkość populacji lęgowej oceniana jest na ok. 4500 par w Kolumbii Brytyjskiej, 3900 par w Saskatchewan oraz kilkaset par w pozostałych prowincjach łącznie (Gerrard 1983, Stalmaster 1987, Hoyo et al. 1994). Wyniki corocznego liczenia ptaków wykonywane w okresie Świąt Bożego Narodzenia wykazały obecność ok. 70 000 bielików amerykańskich w roku 1980 oraz 100 000 w roku 1992. Najwięcej zimujących dorosłych i młodocianych ptaków (40-50 000) stwierdzono na Alasce oraz w dwóch prowincjach kanadyjskich: Kolumbii Brytyjskiej (20-30 000) i Saskatchewan (12 000) (Hoyo et al. 1994).

Panu Tadeuszowi Mizerze z Komitetu Ochrony Orłów pragnę serdecznie podziękować za informacje o populacji Bald Eagle.

LITERATURA

- BUEHLER D.A. 2000. Bald Eagle (*Haliaeetus leucocephalus*). In: POOLE A., GILL F. (Eds.). The Birds of North America. No. 506. The Birds of North America, Inc., Philadelphia, PA: 1-39.
- CANADIAN FISH AND WILDLIFE SERVICE. 2000. Hinterland Who's Who: Bald Eagle. URL <http://www.cws-scf.ec.gc.ca/hww-fap/bald/bald.html>.
- CLARK W.S., WHEELER B.K. 1987. A Field Guide to Hawks of North America. Houghton Mifflin Company, Boston, Ma.
- FERGUSON-LEES J., CHRISTIE D.A. 2001. Raptors of the World. Christopher Helm, London.
- GERRARD J.M. 1983. A review of the current status of Bald Eagles in North America. In: BIRD D.M. (Ed.). Biology and management of Bald Eagles and Ospreys. Harpell Press, Ste. Anne de Bellevue, Que.: 5-21.
- del HOYO J., ELLIOTT A., SARGATAL J. (Eds.). 1994. Handbook of the Birds of the World. Vol. 2. Lynx Edicions, Barcelona.
- SIBLEY D. 2000. The North American Bird Guide. Christopher Helm, London.
- STALMASTER M.V. 1987. The Bald Eagle. Universe Books, New York, NY.
- U.S. FISH AND WILDLIFE SERVICE. 1999. Proposed Rule To Remove the Bald Eagle in the Lower 48 States From the List of Endangered and Threatened Wildlife. Federal Register 64(128): 36453-36464.
- U.S. FISH AND WILDLIFE SERVICE (Midwest Region). 2007. Endangered Species. Bald Eagle: Population. URL <http://www.fws.gov/midwest/eagle/population/index.html>.

Summary

On 2nd March 2007 American bald eagle *Haliaeetus leucocephalus* escaped from the Forest Surprise Park in Ustronie (district of Cieszyn, Śląskie province). The eagle was captured nine days later, on 11th March, near the village Hażlach by Cieszyn, i.e. a dozen or so kilometers from the park. The bird is the only representative of this species in Poland. The observation has been approved by the Faunistic Committee.

Wojciech Lewandowski

STWIERDZENIE SZOPA PRACZA *PROCYON LOTOR* W KOTLINIE ŻMIGRODZKIEJ

Record of the racoon *Procyon lotor* in Żmigrodzka Valley

Szop pracz jest jednym z najszerzej rozprzestrzenionych gatunków ssaków w Ameryce Północnej. Do Europy został wsiedlony w pierwszej połowie XX w. W latach 30. wypuszczono pierwsze szopy w Niemczech i Rosji, a w 1956 również na Białorusi (Bartoszewicz 2003).

Nie wiemy kiedy dokładnie szopy pojawiły się na terenie naszego kraju. Pierwsze publikowane stanowiska pochodzą z lat 60. z okolic Olsztyna (Bartoszewicz 2003).

Obecnie szop zasiedla obszary zarówno na zachód jak i na wschód od Polski. Główne populacje tego gatunku znajdują się w Niemczech, Francji, a także na Białorusi (Gehrt 2003).

Nie są znane zmiany rozmieszczenia szopa na terenie Polski choć na terenie PN Ujście Warty od roku 2001 odnotowywany jest wzrost liczebności. Na terenie tym gatunek ten przystępuje prawdopodobnie do rozrodu (Bartoszewicz 2003). Także nowe obserwacje z innych rejonów zachodniej Polski (Chmielewski 2005) sugerują, iż na obszarze kraju gatunek zwiększa swój zasięg. Powyższą tezę potwierdzać mogą stwierdzenia szopa w dolinie Baryczy.

15.06.2007 w okolicach wsi Pekszyn, około 6 km na południe od Żmigrodu, zaobserwowałem tropy szopa pracza. Znajdowały się w korycie niewielkiego strumienia uchodzącego do kompleksu (ok. 40 ha) stale wypełnionych wodą olsów, turzycowisk i łożowisk zwanego „Bagnem Pekszyńskim”. Miejsce to położone jest w obrębie Kotliny Żmigrodzkiej, około 7 km od granic PK Dolina Baryczy i OSO Dolina Baryczy.